

در دفاع از سرمایه‌داری

یوهان نوربرگ

ترجمه سعید نوروزی و طاهر نوروزی

www.ketab.ir

تقدیم به پدر و مادرمان،

و همه کسانی که با فداکاری و تلاش و سرمایه‌گذاری در آموزش، نسل بعد را در موقعیتی بهتر وارد رقابت زندگی می‌کنند.

سرشناسه:

نوربرگ، جوهان

Norberg, Johan

در دفاع از سرمایه‌داری، جوهان نوربرگ؛ ترجمه سعید نوروزی، طاهر نوروزی.

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۴۹۷-۱۲۳-۲

فیبا

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت: عنوان اصلی:

Till varldskapitalismens forsvor.

سرمایه‌داری

موضوع:

Capitalism

موضوع:

اقتصاد آزاد

موضوع:

Free enterprise

موضوع:

بازرگانی آزاد -- جنبه‌های اجتماعی

موضوع:

Free trade -- Social aspects

موضوع:

جهانی شدن -- جنبه‌های اقتصادی

موضوع:

Globalization -- Economic aspects

موضوع:

فقر -- کشورهای در حال رشد

موضوع:

Poverty -- Developing countries

موضوع:

نوروزی، سعید، ۱۳۷۲-، مترجم

شناسه افزوده:

نوروزی، طاهر، ۱۳۶۶-، مترجم

شناسه افزوده:

HB۵۰۱

رده بندی کنگره:

۳۳۰/۱۲۲

رده بندی دیویی:

۸۴۵۰۲۴۹

شماره کتابشناسی ملی:

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

www.ketab.ir

انتشارات دنیای اقتصاد (وابسته به شرکت دنیای اقتصاد تابان)

در دفاع از سرمایه‌داری

یوهان نوربرگ

سعید نوروزی و طاهر نوروزی

حسن کریم‌زاده

انوشه صادقی‌آزاد

مهدی کریم‌زاده

مریم فتاحی

علی سجودی

۹۷۸-۶۰۰-۴۹۷-۱۲۳-۲

۵۰۰ نسخه

اول ۱۴۰۰

پردیس

تمام حقوق چاپ و نشر، محفوظ و متعلق به ناشر است.

ناشر:

نویسنده:

مترجم:

مدیر هنری:

مدیر تولید فنی:

طراح جلد:

صفحه‌آرا:

ناظر فنی:

شابک:

شمارگان:

نوبت چاپ:

چاپ:

©

۷	پیش‌گفتار مترجمان
۸	اقتصاد بازار یا اقتصاد آزاد چیست؟
۱۲	سیاسگزاری
۱۳	پیش‌گفتار
۲۱	فصل اول: ریشه‌های پنهان
۲۱	نیمه پنهان حقیقت
۳۱	آموزش
۳۲	توسعه مردم‌سالاری
۳۵	خشونت علیه زنان
۳۹	چین
۴۲	هندوستان
۴۴	نابرابری جهانی
۴۷	مشکلات حل‌نشده
۴۹	فصل دوم: توسعه اتفاقی نیست!
۴۹	ریشه این اصلاحات چه بوده؟
۵۷	رشد یک نعمت است!
۶۶	آزادی یا برابری؟ چرا یکی را انتخاب کنیم؟
۷۱	حقوق مالکیت - به‌خاطر فقرا
۷۶	تورم
۷۸	معجزه شرق آسیا
۸۲	باتلاق آفریقا
۸۹	فصل سوم: تجارت آزاد، تجارت منصفانه!
۸۹	سود دوجانبه
۹۳	واردات مهم است
۱۰۰	تجارت آزاد باعث توسعه می‌شود

- ۱۰۵ کار هنوز تمام نشده است!
- ۱۱۲ آزادی سفر و تغییر محل زندگی
- ۱۱۹ فصل چهارم: توسعه کشورهای در حال توسعه
- ۱۱۹ توزیع نامتوازن سرمایه‌داری
- ۱۲۳ لکه ننگی بر دامن غرب!
- ۱۳۰ مورد آمریکای لاتین
- ۱۳۵ در مسیر تجارت
- ۱۳۸ بگذار تعرفه‌هایشان را نگه دارند!
- ۱۴۱ دام وام
- ۱۴۹ درمان حقیقی

- ۱۵۳ فصل پنجم: رقابتی به سوی قله
- ۱۵۳ من طرفدار تجارت آزاد هستم، اما ...
- ۱۵۷ کودکان کار
- ۱۶۱ به ما چه می‌رسد؟
- ۱۶۵ هرچه بزرگ‌تر، بهتر!
- ۱۷۴ از طلا تا جنگل‌های سبز

- ۱۸۷ فصل ششم: «آیا سرمایه جهانی بی‌منطق است»؟
- ۱۸۷ آیا به متصدی نیاز است؟
- ۱۹۴ بیشتر قانون بگذاریم؟
- ۱۹۸ مالیات تووین
- ۲۰۲ بحران آسیا
- ۲۰۶ به جای بحران
- ۲۰۹ دیکتاتوری بازار؟

- ۳۱۳ نقد، بررسی و نکات پایانی

پیش‌گفتار مترجمان

برای انتخابات سال ۲۰۱۶ آمریکا، درون حزب دموکرات، دو سیاست‌مدار معروف با هم رقابت می‌کردند. از یک سو، هیلاری کلinton^۱، بانوی اول سابق و وزیر امور خارجه پیشین قرار داشت که تلاش می‌کرد، به‌عنوان اولین زن رئیس‌جمهور، تاریخ‌سازی کند. در مقابل او یک سیاست‌مدار کهنسال قرار گرفته بود که همیشه دولت رفاه در کشورهای اسکاندیناوی به ویژه سوئد را به عنوان الگویی موفق برای آمریکا و جهان عنوان می‌کرد. البته برنی سندرز^۲ نه آن سال و نه سال‌های بعد، به کاخ سفید راه پیدا نکرد، اما سیاست‌های چپ‌گرایانه او در طول این سال‌ها سروصدای بسیاری ایجاد کرده است.

در همان ایام مقاله‌ای از یوهان نوربرگ^۳، نویسنده کتاب حاضر در نشریه اکونومیست منتشر شد. او در پاسخ به سندرز، با مثال‌های فراوان استدلال کرده بود که سوئد بعد از بیست سال آزمودن الگوهای چپ بین سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰ و مشاهده طلوعه‌ای از رکود فراگیر و طولانی مدت، راه خود را اصلاح کرده و سیاست‌های کلان این کشور، اکنون به صورت کامل مبتنی بر اقتصاد آزاد است و تنها در بازتوزیع ثروت تفاوت‌هایی با آمریکا دارد.

این مقاله ما را با این نویسنده آشنا کرد. در رزومه او کتابی با عنوان در دفاع از سرمایه‌داری جهانی پیدا و متن انگلیسی آن کتاب را مطالعه کردیم. به نظرمان رسید استدلال و مثال‌های کتاب برای خواننده ایرانی با تجربه سال‌ها

حکومت مبتنی بر توزیع ثروت نفت، آموزنده خواهد بود و به همین دلیل تصمیم به بازگرداندن کتاب به زبان فارسی گرفتیم.

حاصل این تلاش، کتابی است که اکنون بیش روی شما قرار گرفته است و خوش‌بختانه با اجازه نویسنده، به زبان فارسی منتشر شده است. در جریان ترجمه تلاش کردیم برخی حواشی که فهم لب کلام کتاب را مشکل می‌کند، ویرایش کرده و برای غیرمتخصصان علاقه‌مند به اقتصاد، که به دنبال علت در جازدن اقتصادی کشور در دوره‌ای طولانی می‌گردند، کتابی عمومی فراهم آوریم.

طبیعی است همه آن‌چه در کتاب آمده است، مورد تأیید ما نیست و برخی از گزاره‌های آن هم اکنون هم در حال بحث در برترین دانشکده‌ها و اندیشکده‌های اقتصاد دنیا است. اما مطالب کتاب برای اندیشمند ایرانی مفید خواهد بود. حتی پس از حدود ۲۰ سال از انتشار ویرایش اول کتاب.

از آن جا که مفهومی به اسم اقتصاد بازار یا آزاد معمولاً برای ما تعریف نشده است، در ادامه تعریف کوتاهی از آن ارائه کرده و سپس وارد متن اصلی کتاب خواهیم شد.

اقتصاد بازار یا اقتصاد آزاد چیست؟

سرمایه‌داری یا اقتصاد مبتنی بر بازار چند مولفه اساسی دارد. این مولفه‌ها عبارت‌اند از:

- **بنگاه‌های اقتصادی امکان کنترل قیمت در بازار را ندارند:** در نظام سرمایه‌داری، بازار به اندازه‌ای بزرگ است که هیچ شرکت یا بنگاه اقتصادی نمی‌تواند به تنهایی قیمت را جابه‌جا کند. بلکه قیمت در بازار از عرضه و تقاضا به دست می‌آید. به عبارت دیگر قدرت انحصاری در بازار وجود ندارد. یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت‌ها در کشورهای توسعه یافته، مقابله با انحصار است.

- **رقابت:** در اقتصاد سرمایه‌داری بنگاه برای فروش کالای خود و نیز استخدام کارشناسان به رقابت با سایر بنگاه‌ها می‌پردازد. این رقابت باعث تولید کالاها و خدمات جدید، کاهش قیمت، بهتر شدن مداوم کیفیت محصول و خدمات و نیز خدمات پس از فروش است. همچنین نوآوری به عنوان یکی

و مهم‌ترین خروجی‌های اقتصاد رقابتی شناخته می‌شود. سود هر بنگاه در یک بازار رقابت کامل، به سمت صفر میل می‌کند و بنگاه باید با استفاده از نوآوری، رقابتی خود را پشت سر گذارد. در این نظام، افراد نیز برای به دست آوردن موقعیت‌های شغلی بهتر و مزایا و درآمد بیش‌تر با هم رقابت کرده و نیاز دارند هر روز بر توان و مزیت‌های خود بیفزایند.

• **آزادی اقتصادی:** در این نظام هر شخص آزاد است هر چه نیاز دارد، از بازار تهیه کند، همچنین می‌تواند مسیر شغلی و کارفرمای خویش را آزادانه انتخاب کرده و هر زمان خواست، کار خویش را ترک گوید. از سوی دیگر کسب‌وکارها می‌توانند هر ماده اولیه‌ای را از هر جا که می‌خواهند بخرند و هر محصولی را به هر میزان که می‌خواهند تولید کرده و به هر قیمت که می‌خواهند بفروشند. (این اصل با مورد اول در تناقض نیست، بنگاه می‌تواند قیمتی بالاتر از قیمت بازار بر رو کالای خود قرار دهد، اما خریدار قطعاً به کالاهای مشابه از تولیدکنندگان دیگر مراجعه خواهد کرد!) هم‌چنین آن‌ها می‌توانند هر زمان خواستند نیروی انسانی مورد نیاز خود را استخدام کرده و آزادند هر زمان خواستند او را از کار مرخص کنند. این آزادی در مورد جگونگی و محل سرمایه‌گذاری جدید نیز برقرار است. در این سیستم اصولاً هیچ چیز از سمت دولت به افراد و بنگاه‌ها دیکته نخواهد شد. طبیعی است، محدودیت گذاشتن برای واردات یا صادرات و یا قیمت‌گذاری یا قوانینی که عرضه و تقاضا نیروی کار و استخدام و اخراج را محدود و کنترل نماید، با سرمایه‌داری در تناقض است.

• **تبادل داوطلبانه:** در اقتصاد سرمایه‌داری، تبادل کالاها در هر بازار داوطلبانه است. یعنی خریدار و فروشنده می‌توانند هر مقدار کالا یا خدمت را کاملاً داوطلبانه و بدون اجبار مبادله کنند و هر دو طرف وقتی وارد مبادله می‌شوند یعنی به این نتیجه رسیده‌اند که از مبادله سود خواهند برد.

• **مالکیت:** در اقتصاد سرمایه‌داری، مالکیت افراد حقیقی و حقوقی بر داشته‌هایشان کاملاً محترم شمرده می‌شود و دولت هیچ حقی برای سلب مالکیت از آن‌ها به هیچ شکل ندارد. همچنین دولت نمی‌تواند برای نحوه استفاده از سرمایه برای جامعه مانع ایجاد کند. این مالکیت نه تنها در مورد

کالاهای فیزیکی و اوراق بهادار، بلکه در مورد، حق تالیف، ثبت اختراعات، برند و دیگر دارایی‌هایی غیرفیزیکی نیز هست.

• **انگیزه ناشی از سود:** در نظام اقتصاد آزاد، هر شخص یا بنگاه آزاد است هر بخش از سرمایه خود را در یک کسب‌وکار یا هر جای دیگر سرمایه‌گذاری کند. اگر ریسک او موفقیت آمیز بود، همه منافع برای شخص ریسک‌کننده است و در صورت شکست و نابودی سرمایه نیز، دولت یا هیچ شخص دیگری، پاسخ‌گوی خسران نخواهد بود. در واقع سود، جایزه ریسک و انتخاب و عملکرد درست است.

• **اطلاعات کامل و متقارن:** در نظام اقتصاد بازار، اطلاعات کامل و متقارن است. همه افراد از کیفیت و قیمت همه کالاها، اطلاعات کامل دارند و شخصی وجود ندارد که اطلاعاتی بیشتر از سایرین داشته باشد. در این گاهی رویکرد کاملاً متفاوتی با این اصل مشاهده می‌شود، به عنوان مثال، قیمت خودرو یا خانه از وبسایت‌های آگهی حذف می‌شوند، تا از این ابزار برای کنترل قیمت استفاده شود!

• **وجود نداشتن اثرات جانبی:** این اصل به این معناست که مبادله کالا و خدمات بین دو نفر، اثر جانبی بر روی سایر افراد جامعه ندارد. به عنوان مثال، بازار مواد شیمیایی دارای اثر جانبی است، چرا که مواد شیمیایی، محیط زیست را آلوده می‌کنند و این به همه مردم ضرر می‌رساند و نه فقط تولیدکننده یا مصرف‌کننده. در کشورهای توسعه یافته برای بسیاری از کالاهایی که دارای اثر جانبی منفی هستند، مالیات بیشتری وضع می‌شود تا این اثر منفی به کل اجتماع، جبران شود.

در کتب پیشرفته اقتصادی، به کمک ریاضیات و مدل سازی‌های پیچیده اثبات می‌شود که اگر شرایط فوق برقرار باشد، وضعیت بهینه پرتو^۱ است. وضعیت بهینه پرتو، طبق تعریف به این معنی است که نمی‌توان رفاه یک نفر را بهتر کرد، بدون این که رفاه حداقل یک نفر دیگر در جامعه کم شود. اگر شرایط یک جامعه در نقطه بهینه پرتو نباشد، می‌توان همزمان رفاه یک یا چند نفر در جامعه را افزایش داد، بدون این که وضعیت سایر افراد بدتر شود.